

Researcher: Social Science Studies

(2018) Cilt 6 / Sayı 3, s. 255-271

RSSS
ISSN:2148-2691

Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Mesleki Gelişim Bağlamında İncelenmesi¹

Mehmet EROĞLU², Ramazan ÖZBEK³

Özet

Bu araştırmanın amacı zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki gelişime katkısını öğretmen görüşlerine göre incelemektir. Araştırma tarama modelinde hazırlanmıştır. Araştırma verileri Elazığ il merkezinde yer alan farklı kademelerdeki okullarda çalışan 113 öğretmenden toplanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen zümre öğretmenler kurulu çalışmalarını değerlendirme anketi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistik tekniklerinin yanında bağımsız gruplar t testi, tek yönlü ANOVA ve Scheffe testleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre zümre öğretmenler kurulu toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimine katkısı düşüktür. Zümre öğretmenler kurulu toplantılarında öğretime ilişkin deneyimlerin paylaşımında erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Mesleki eserleri inceleme, güncel kanunları ve mevzuatı inceleme, okul ve çevresinin özelliklerini inceleme, öğretmenlerin gelişimini desteklemek için yapılacak etkinlikler planlama gibi bazı maddelerde kıdemi 1-5 yıl arasında olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Öğretim kademesi değişkenine göre gruplar arası anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırma sonuçları zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki işbirliğini ve paylaşımı geliştirecek şekilde yapılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Etkili mesleki gelişim, zümre öğretmenler kurulu toplantıları, mesleki işbirliği.

Investigation Of The Branch Teachers Committee Meetings In The Context Of Professional Development

Abstract

The purpose of this research is to examine the contribution of the branch teachers committee meetings to the professional development according to teachers' opinion. The research was prepared in survey model. The research data were collected from 113 teachers working in different levels of schools in Elazığ. The data were collected through a questionnaire developed by the researchers. Mean, standard deviation, independent groups t test, one way anova and Scheffe tests were used in the analysis of the data. According to the results of the research, the contribution of branch teachers committee meetings to the teachers' professional development is low. A significant difference was found in favor of male teachers in the sharing of teaching experiences in branch teachers committee meetings. Significant differences were found in favor of those who had some 1-5 year seniority, in some item such as examining professional works, reviewing current laws and legislation, examining school and its characteristics, and planning activities to support teachers' development. There was no significant difference between groups according to educational level variable. The results of the research show that the branch teachers committee meetings need to be carried out in a way that promotes professional collaboration and professional sharing of teachers.

Keywords: Effective professional development, branch teachers committee meetings, professional collaboration.

¹ Bu çalışma 8. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde(Çanakkale) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mehmetoglu@firat.edu.tr

³ Dr. Öğr. Ü., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ramazan.ozbek@inonu.edu.tr

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Toplumlar bu hızlı değişime ayak uydurabilmek için çalışmakta ve reformlar yapmaktadır. Toplumlar için bu değişim sürecinde etkin rol alabilmenin temel koşulu nitelikli yetişmiş insan gücüne sahip olmaktır. Yetişmiş nitelikli insan gücüne sahip olmak ise ancak nitelikli eğitimle mümkündür. Nitelikli eğitim için ise nitelikli öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır(Darling-Hammond, 2000; Seferoğlu, 2004; Altun & Cengiz, 2012; Yayıncı, 2013). Çünkü "öğretmen kalitesi" öğrencinin başarısını etkileyen en önemli okul değişkenidir (OECD, 2005; İlğan, 2013). Öğretmenlerin kalitesinin artırılması ise ancak hizmet öncesi ve hizmetindeki eğitimlerindeki niceliğin ve niteliğin artırılmasıyla mümkündür(Bümen, Ateş, Çakar, Ural & Acar, 2012). Ancak hizmet öncesi eğitim nitelikli olsa bile öğretmenler için gerekli olan tüm bilgileri veya bu bilgilerin pratikte kullanımını içermemektedir (Knight, 2002). Çünkü okulların rolü ve işlevi değişmekte, buna bağlı olarak da öğretmenlerden beklentiler değişmektedir. Bu nedenle eğitim sistemleri, eğitimde yüksek standartları sürdürebilmek ve nitelikli öğretmenler yetiştirebilmek için mesleki gelişim fırsatları sağlamaya çalışmaktadır(OECD, 2009; Uştu, Mentiş-Taş, & Sever, 2016).

Mesleki gelişim öğretmen niteliğini artırarak öğrencilerin öğrenmesine katkıda bulunan önemli bir süreç olmasına rağmen çoğu öğretmen, cezbetmeyen ve çoğu kez kalitesiz mesleki gelişim fırsatlarıyla karşılaşmaktadır(Hill, 2009). Söz konusu geleneksel eğitim paradigmasını temele alan mesleki gelişim fırsatlarının eğitim çıktıları üzerinde anlamlı derecede fark yaratmasını beklemek gerçekçi görünmemektedir. Nitekim bahsedilen bu paradigmaları temele alan hizmetiçi eğitimlerin niteliği ve etkisi bu duruma en iyi örnektir. Bu nedenle eğitim sistemleri öğrenci öğrenmesini önemli ölçüde geliştirmek için mevcut geleneksel mesleki gelişimden ziyade ve nitelikli mesleki gelişime ihtiyaç duymaktadır(Darling-Hammond & Richardson, 2009). Çünkü yetkinlik seviyesinin ötesinde profesyoneller geliştirmek öncelikle uygun bir öğrenme paradigmasını gerektirir(Murphy & Calway, 2008). Dolayısıyla mesleki gelişim programları arkasındaki paradigmanın öğretmenlerin mesleki öğrenmesini destekleyecek şekilde olması önemlidir. Mesleki gelişim faaliyetleri, öğretmenin tanımlanmış ihtiyaçları üzerine temellendirilen kapsamlı, sürdürülebilir ve sistemli öğrenme deneyimlerinden oluşan; öğretimsel etkililikle sonuçlanan, öğrenci başarı ve performans çıktılarının artmasını gerektirmektedir(İlğan, 2013). Bunu sağlamak için mesleki gelişim deneyimlerinin tasarımı, öğretmenlerin nasıl öğrendiklerini ele almalıdır(Darling-Hammond & Richardson, 2009).

Alanyazında etkili mesleki gelişimin içerik odaklı olma, uyumlu olma, uzun süreli olma, aynı branş veya okuldan öğretmenlerin kolektif katılımını gerektirmesi, aktif öğrenme fırsatı sunması gibi özellikleri taşıması gerektiği vurgulanmaktadır (Garet Porter, Desimone, Birman, & Yoon, 2001; Posnanski, 2002; Guskey, 2003; Timperley, Wilson, Barrar, & Fung., 2007; Darling-Hammond & Richardson, 2009). Öğretmenlerin mesleki gelişimi bağlamında niteliksel ve niceliksel sorunları olan Türkiye’de mesleki gelişim programlarının alanyazında belirtilen etkili mesleki gelişim özelliklerini taşımaktan uzak olduğu bilinmektedir(Bümen vd., 2012; İzci & Eroğlu, 2016). Daha çok kısır ve tekrardan ibaret olan içerikleri olan seminerle sağlanmaya çalışılan mesleki gelişim etkinlikleri, ihtiyaçları karşılamaktan çok uzaktır(Gönen & Kocakaya, 2006;

Elçiçek & Yaşar, 2016). Bu yetersizliğin sebeplerinin başında mesleki gelişim programlarının formatı ve uygulanış biçimleri gelmektedir. Türkiye’de mesleki gelişim programlarının en sık uygulanan şekli olan hizmetiçi eğitim programlarının(Bayrakçı, 2009; Sıcak & Parmaksız, 2016; Terzi, 2014) formatları sıklıkla benzerlik göstermektedir. Bu programlar kurslar, seminerler ve çalıştaylar şeklinde yürütülmekte, öğretmenin okulu, sınıfı ve öğrencilerinden kopuk bir bağlamda verilmekte, öğretmenler içeriği önceden belirlenmiş bir eğitime tabi tutulmakta, sunum veya gösterimler alanda “uzmanlar” tarafından yapılmakta, belirli bir zaman aralığında başlayıp sona ermekte ve herkese aynı içerikle eğitim sağlanmaktadır(Daloğlu, 2004; Bümen vd., 2012; Çelen vd., 2016; Uştü vd., 2016; Özmantar & Önala, 2017). Oysa mesleki gelişim öğretmenlerin okuldaki işlerinin önemli bir parçası olmalıdır(Wood, 2007). Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkiye’deki mesleki gelişim programları öğretmenler arası işbirliği, mesleki paylaşım, kolektif katılım, aktif öğrenme gibi özellikleri barındırmamaktadır. Oysa başta Amerika olmak üzere gelişmiş ülkelerde mesleki gelişimde meslektaşlar arası işbirliği, kolektif katılım gibi özellikleri temele alan okul temelli mesleki gelişim yaklaşımı olan mesleki öğrenme toplulukları(professional learning communities = PLCs) şeklinde uygulanmaktadır(DuFour, DuFour, Eaker, & Many, 2006; Stoll, Bolam, McMahon, Wallace, & Thomas, 2006).

Amerikan eğitim sisteminde iyi tanımlanan (Hord, 1997) mesleki öğrenme topluluğu kavramı, paydaşların okul gelişimini ve öğrenci başarısını sağlamak için diyaloga girmesini gerektiren bir süreci ifade eder(Huffman & Jacobson, 2003). Mesleki öğrenme topluluğu, mesleki uygulamalarını ortak olarak inceleyen ve geliştiren eğitimciler, yöneticiler, topluluk üyeleri ve diğer paydaşlardan oluşan bir gruptur(İlğan vd., 2011). Son yıllarda “mesleki öğrenme topluluğu” öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ve dolayısıyla öğrenci başarısına önemli katkılar sağlayan bir yaklaşım haline gelmiştir(DuFour, 2003; DuFour vd., 2006). Mesleki öğrenme topluluğu gibi öğretmenler arası işbirliği ve paylaşımı temele alan bir başka okul temelli mesleki gelişim yaklaşımı ders araştırmasıdır. Ders araştırması aynı branştaki öğretmenlerin ortak çalışmasına dayanan Japonya orijinli ve 2000’lerden itibaren Amerika’da da yaygın hale gelen bir mesleki gelişim yaklaşımıdır(Hurd ve Liccirido-Musso, 2005; Lewis, 2006; Lewis Perry, & Murata, 2006; Lenski & Caskey, 2009). Bu yaklaşım aynı branştaki öğretmenlerin dersleri birlikte planlaması, gözlemlemesi ve gözlem sonuçlarına göre revize etmesine dayanır(Lewis & Tshuchida, 1998). Öğretmenler arası işbirliğine dayanan bu yaklaşım da (Hurd & Liccirido-Musso, 2005) öğretmenlerin mesleki gelişimine ve öğrencilerin başarısına önemli derecede katkı sağlamaktadır(Lewis vd., 2006).

Türk eğitim sistemi açısından değerlendirildiğinde mesleki öğrenme topluluğu ve ders araştırması gibi işbirliğine dayalı mesleki gelişim yaklaşımlarına hem kavramsal hem de uygulama bağlamında pek rastlanmamaktadır. Oysa Türk eğitim sistemi içerisinde yer alan zümre öğretmenler kurulu toplantıları özellikleri itibariyle mesleki öğrenme topluluğu ve ders araştırması gibi öğretmenlerin mesleki gelişimlerine önemli katkılar sağlayan yaklaşımlardan izler taşımaktadır. Çünkü zümre öğretmenler kurulu (ZÖK) toplantıları ilkokul öğretmenleri ve üst öğretim kademelerindeki(ortaokul ve lise) branş öğretmenlerinin yılın belli dönemlerinde öğretim programının uygulanma ve eğitim faaliyetlerinin yürütülme sürecine yönelik düşüncelerini belirttikleri, fikir alışverişinde buldukları ve ortak kararlar aldıkları toplantılardır(Albez, Sezer, Akan, &

Ada, 2014; Güler Altun, & Türkdogan, 2015). ZÖK toplantılarının amacı öğretim programları ve derslerin birbirine paralel olarak yürütülmesi, ders araçları, laboratuvar, kütüphane, spor salonu, teknoloji ve tasarım, bilişim teknolojileri, görsel sanatlar ve müzik dersliklerinden planlı bir şekilde yararlanılması ile proje ve performans görevi konularının belirlenmesidir. Dersin özelliğine göre etkinlik örnekleri ve materyaller hazırlanarak ortak bir anlayış oluşturulur (MEB, 2013). ZÖK toplantılarında yapılacak olan faaliyetler şunlardır (MEB, 2013):

- a) Eğitim-öğretim programları incelenir ve ortak bir anlayış oluşturulur.
- b) Uygulamalarda karşılaşılan güçlükler üzerinde durulur ve bunların çözüm yolları aranır.
- c) Öğrencilerin çalışma ve eğitim durumları ile çevrenin özellikleri incelenir ve alınacak önlemler kararlaştırılır.
- d) Eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili olarak hazırlanacak planların uygulamasında birlik sağlanır.
- e) Meslekî eserler ve eğitim alanındaki yeni gelişmeler incelenir.
- f) Uygulamak ve değerlendirmek üzere ortak ölçme ve değerlendirme araçları hazırlanır.
- g) Ders yılı sonunda ZÖK; ders programları, ilgili mevzuatı, ders araç-gereci, öğretim yöntem ve teknikleri, okul ve dersliklerdeki fizikî durum ve öğrenci başarı düzeyini değerlendiren bir rapor hazırlar ve okul müdürlüğüne sunar.
- ğ) Her dönem ortak yapılacak sınavların yapılış usul ve esasları, soru şekilleri, konu ağırlıkları ve sınav tarihleri dönem başlarında belirlenir. Ortak sınav sonuçları, ZÖK'te değerlendirilir ve rapor hâlinde okul yönetimine sunulur.

Zümre öğretmenlerinin çalışmaları, aynı şubeleri okutan öğretmenlerin bir araya gelerek aldıkları kararları ve yaptıkları planları yıl boyunca uyguladıkları ortak çalışmalar olarak değerlendirilebilir (Albez vd., 2014). Zümre öğretmenlerinin öğrenci başarısını artırmak için öğretimi planladığı, ortak ölçme ve değerlendirme araçları hazırladığı, mesleki eserleri ve eğitimdeki gelişmeleri incelediği, okul ve çevresini düzenlediği ZÖK toplantıları öğretmenlerin okul temelli mesleki gelişimini teşvik etmekte ve etkili mesleki gelişim yaklaşımı özelliklerini barındırmaktadır. Bu nedenle ülkemizdeki bağlamdan kopuk etkisiz mesleki gelişim programlarına karşı eğitim sisteminin kendi içerisinde ortaya koyacağı bir çözüm olma potansiyelindedir. Mesleki gelişimin önem kazandığı günümüzde üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Alanyazında ZÖK toplantıları ile ilgili sınırlı sayıda da olsa çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir (Küçük vd., 2004; Demirtaş & Cömert, 2006; Şahin vd., 2011; Gökçer, 2011; Albez vd., 2014). Ancak bu toplantıları mesleki gelişime katkısı bağlamında değerlendiren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Özellikleri itibariyle öğretmenler arası işbirliğini teşvik ederek öğrenci başarısını artıran mesleki öğrenme topluluğu ve ders araştırması gibi mesleki gelişim yaklaşımlarına benzeyen ancak amacına uygun ve iyi şekilde işlemeyen ZÖK toplantıları (Demirtaş & Cömert, 2006; Şahin vd., 2011; Güler vd., 2015) mesleki gelişim bağlamında öğretmenlere önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu çalışmada, ZÖK toplantılarının iç içe olduğu mesleki gelişim bağlamında değerlendirilmesiyle hem alanyazındaki eksikliğin giderilmesine hem de bu toplantılara ilişkin farklı bir bakış açısının oluşmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı zümre öğretmenler kurulu toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimi bağlamında incelenmesidir. Bu kapsamda şu sorulara cevap aranacaktır?

1. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
3. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri kıdeme göre farklılaşmakta mıdır?
4. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri çalışılan öğretim kademesine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmada kullanılan cinsiyet, kıdem ve öğretim kademesi gibi değişkenler mesleki gelişim ve işbirliği bağlamında önemli olduğu düşünüldüğünden araştırmaya dahil edilmiştir. İşbirliğine dayalı mesleki gelişim zaman ve sosyalleşmeyi gerektirdiğinden cinsiyet önemli bir faktör olabilir. Çünkü toplumlara özgü cinsiyet rolleri mesleki gelişim için ayrılacak zamanın uzunluğunu etkileyebilir. Öğretmenlik sürekli öğrenmeyi gerektiren bir meslek olmasına rağmen bazen öğretmenler tükenmişlik yaşamakta ve mesleki gelişime gereken önemi vermemektedir. Bu bağlamda kıdem önemli bir değişkendir. Her öğretim kademesinin hatta her okulun farklı özellikleri ve farklı iklimi vardır. Bu bağlamda da öğretim kademesi önemli bir değişken olabilmektedir. Bunların yanında her öğretim kademesindeki öğrencilerin ihtiyaçları ve beklentileri aynı değildir. Dolayısıyla farklı kademedeki öğretmenler farklı beklentileri karşılamak için mesleki gelişimle yüz yüze gelmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel bir çalışma olup, tarama (survey) modelindedir. Karasar (2012)'a göre tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bunun yanında tarama araştırmaları bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2014). Bu çalışmada ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri var olduğu şekliyle betimlenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini 2015-2016 akademik yılında Malatya ve Elazığ illerindeki farklı kademelerdeki 12 okulda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde belirli bir örnekleme yöntemi seçilmemiş olmasına rağmen araştırma değişkenleri göz önüne alınarak her değişken için parametrik analiz yapmaya imkan tanıyacak örneklem büyüklüğüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcılara ilişkin bilgiler aşağıda tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	65	57
	Erkek	48	43
Kıdem	1-5 yıl	45	40
	6-10 yıl	36	32
	11yıl ve üzeri	32	28
Öğretim Kademeleri	İlkokul	30	20
	Ortaokul	41	27
	Lise	42	36
	Toplam	113	100

Tarama araştırmalarının temel özelliklerinden birisi genelleme(Özdemir, 2014) olduğundan örneklem büyüklüğünün genellemeye imkan tanınması beklenmektedir. Bu araştırmadaki örneklem büyüklüğü istenilen düzeyde olmadığından bu durum araştırmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan mesleki gelişim anketi kullanılmıştır. Anket oluşturulurken öğretmenlerin Kwakman (2003) tarafından geliştirilen mesleki gelişim etkinlikleri ölçeği, Demirtaş ve Cömert (2006)'in geliştirdiği zümre öğretmenler kurulu değerlendirme ölçeği, zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının yapısına ilişkin MEB'in ilgili yönetmelikleri(MEB, 2013) incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda öğretmenlerin zümre öğretmenler kurulunda yapabileceği etkinliklere yönelik 30 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. 4 uzmanın(2'si EPÖ ABD de öğretim üyesi, 2 si öğretmen) görüşüne sunulan ankette 6 madde çıkarılarak 24 maddelik anket formuna son şekli verilmiştir. 24 maddeden oluşan ankette ilk üç madde genel soruları içermekte diğer maddeler ise mesleki gelişim etkinliklerini içermektedir. Anket "hiç katılmıyorum"dan "tamamen katılıyorum"a kadar beşli likert tipinde ölçeklenmiş ve katılım düzeylerine göre 1-5 puan arası puanlanmıştır. Madde bazında değerlendirildiğinde alınabilecek en düşük puan 1(hiç katılmıyorum), en yüksek puan 5(tamamen katılıyorum) şeklindedir. Dolayısıyla sonuçların yorumlanmasında bu puanlama sonucu oluşan aritmetik ortalama kullanılacaktır.

Verilerin toplanması

Hazırlanan anket formu çoğaltılarak araştırmacı tarafından örnekleme de yer alan 12 okuldaki öğretmenlere uygulanmıştır. İsteyen katılımcılar içinde googleform da oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Katılımda gönüllülük esas alınarak gönüllü olan öğretmenlere anket formları verilmiştir. Anket formlarına ilişkin öğretmenler bilgilendirilmiştir. Öğretmenler tarafından doldurulan anket formları araştırmacı tarafından teslim alınmıştır.

Verilerin Analizi

Yapılan uygulama sonucunda elde edilen veriler, kontrol edilip gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırma için toplanan 142 ankette 13'ü zümre öğretmenler kuruluna katılmamış oldukları için, 16'sı ise dikkatsiz doldurulduğu düşünüldüğünden analiz dışı bırakılmıştır. Araştırmanın

amacına uygun olarak elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama gibi istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırmada cinsiyet, kıdem ve öğretim kademesi değişkenlerine göre yapılan analizlerde t-testi, tek yönlü Anova, Scheffe testleri gibi parametrik testler kullanılmıştır. Verilerin kullanılacak parametrik testlerin ön şartları olan normallik, homojenlik gibi özellikleri sağlamasına dikkat edilmiştir. Bu kapsamda ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistik değerleri, z puanları, çarpıklık, basıklık katsayılarının normalliği sağladığı görülmüştür. z puanları için +3 -3 aralığı baz alınmıştır. Dolayısıyla bu şartları sağlamayan 16 anket analizden çıkartılmıştır. Bunun yanında grup karşılaştırmalarında grupların 30'dan büyük olduğu görülmüştür.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular araştırma sorularına göre gruplanarak verilmiştir.

- Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri:** Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek için öğretmenlerin anket maddelerine katılımlarına gösteren ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Bu değerler tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. ZÖK Toplantılarının Mesleki Gelişime Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Maddeler	$\bar{X}$	ss
1. Zümre çalışmaları, zümre öğretmenleri arasındaki işbirliğini geliştirmektedir.	3.11	.93
2. Zümre çalışmaları, eğitimin niteliğinin artırılmasını sağlar.	3.04	.85
3. Zümre çalışmalarında, öğretmenler birbirlerinin bilgi ve deneyimlerinden yararlanırlar.	3.28	.81
4. Zümre çalışmalarında, eğitim-öğretim programları incelenir.	2.83	.86
5. Zümre çalışmalarında, öğretmenler birlikte ders planı hazırlarlar.	2.66	.92
6. Zümre çalışmalarında, uygulamak ve değerlendirmek üzere ortak ölçme ve değerlendirme araçları hazırlanır	2.73	.76
7. Zümre çalışmalarında, programdaki konular için etkili yöntem ve teknikler belirlenir.	2.79	.78
8. Zümre çalışmalarında, programdaki konulara uygun araç ve gereçler belirlenir.	2.79	.85
9. Zümre çalışmalarında öğretmenler, öğrenci performans verilerini(öğrenme çıktıları, ölçme ve değerlendirme sonuçları vs) analiz ederek öğretimi düzenlerler.	2.65	.88
10 Zümre çalışmalarında, zümrenin önceki yıllarda yapmış olduğu toplantı tutanaklarını ve almış olduğu kararlar incelenir.	2.85	.79
11 Zümre çalışmalarında önceki dönemde planlanarak uygulamaya koyulan, eğitim ve öğretim etkinliklerinin sonuçları değerlendirilir.	2.83	.79
12 Zümre çalışmalarında öğretmenler, eğitim-öğretim uygulamalarında karşılaşılan güçlükler üzerinde durarak bu güçlükler için çözüm yolları ararlar.	2.92	.81
13 Zümre çalışmalarında, başarısız ve olumsuz davranış sergileyen öğrencilere karşı alınacak önlemler ve takınılacak tavırlar tartışılır.	2.89	.96

14	Zümre çalışmalarında, öğrencilerin başarılarının arttırılmasına dönük öneriler ve önlemler tartışılır.	3.03	.83
15	Zümre çalışmalarında, alanla ilgili kaynaklar (klavuz kitapları, ders kitapları, alıştırma kitapları vb.) incelenir.	2.92	.94
16	Zümre çalışmalarında, öğretmenlik mesleğiyle ilgili mesleki eserler(kitap, dergi, makale vs) incelenir.	2.52	.97
17	Zümre çalışmalarında, eğitim alanındaki yeni gelişmeler tartışılır.	2.84	.87
18	Zümre çalışmalarında öğretmenler, özgün ve yaratıcı çalışmalar ve ortak projeler geliştirir	2.60	.96
19	Zümre çalışmalarında, öğretmenler öğretime ilişkin deneyimlerini paylaşırlar.	3.13	.89
20	Zümre çalışmalarında, eğitime ilişkin güncellenen ya da değişen mevzuat ve kanunlar incelenir.	2.93	.93
21	Zümre çalışmalarında, öğrenci başarısını sağlamaya dönük okul ve çevrenin özellikleri incelenir.	2.98	.97
22	Zümre çalışmalarında, diğer zümre öğretmenleriyle yapılacak işbirliği ve esasları tartışılır.	2.86	.82
23	Zümre çalışmalarında öğrencilere verilecek ödev ve projelerin özellikleri ve uygunluğu tartışılır.	2.97	.90
24	Zümre çalışmalarında, zümre öğretmenlerinin gelişimi desteklemek için yapılacak etkinlikler planlanır.	2.84	.88

Maddelerin aritmetik ortalaması 2.52 ile 3.28 arasında değişmektedir. Ortalaması en yüksek olan madde ($\bar{x}=3.28$) “zümre çalışmalarında, öğretmenler birbirlerinin bilgi ve deneyimlerinden yararlanırlar” şeklinde olan ve öğretmenlerin genel görüşlerini yansıtan maddedir. Bunun yanında genel görüşleri ifade eden “zümre çalışmaları, zümre öğretmenleri arasındaki işbirliğini geliştirmektedir” maddesi de ortalaması en yüksek($\bar{x}=3.11$) maddelerden biridir. “Zümre çalışmalarında, öğretmenler öğretime ilişkin deneyimlerini paylaşırlar” maddesi de ortalaması en yüksek($\bar{x}=3.13$) diğer bir maddedir. “Zümre çalışmalarında, öğretmenlik mesleğiyle ilgili mesleki eserler(kitap, dergi, makale vs) incelenir” maddesi ise ortalaması en düşük($\bar{x}=2.52$) maddedir. Benzer şekilde “Zümre çalışmalarında öğretmenler, özgün ve yaratıcı çalışmalar ve ortak projeler geliştirir” ($\bar{x}=2.60$), “Zümre çalışmalarında öğretmenler, öğrenci performans verilerini(öğrenme çıktıları, ölçme ve değerlendirme sonuçları vs) analiz ederek öğretimi düzenlerler” ($\bar{x}=2.65$), “Zümre çalışmalarında, öğretmenler birlikte ders planı hazırlarlar” ($\bar{x}=2.66$) maddeleri ortalamaları düşük diğer maddelerdir. Bu değerler incelendiğinde ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkısının istenilen düzeyde olmadığı, düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Çünkü madde bazlı değerlerin minimum 1 ve maksimum 5 olduğu düşünüldüğünde maddelere ilişkin aritmetik ortalamaların 1-3 arasında yoğunlaştığı görülmüştür. ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkısını belirten maddelerin ortalamasının düşük olması, mesleki gelişime katkısının düşük olması şeklinde yorumlanabilir.

2. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişimine katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre durumu: Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişimini belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 3’ de görülmektedir.

Tablo 3. ZÖK Toplantılarının Öğretmenlerin Mesleki Gelişimine Katkısının Cinsiyete Göre Değişimine İlişkin t Testi Sonuçları

Madde	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
19. Zümre çalışmalarında, öğretmenler öğretime ilişkin deneyimlerini paylaşırlar	Erkek	65	3.32	1.21	2.029	.045
	Kadın	48	2.88	1.08		

Analiz sonucuna göre “zümre çalışmalarında, öğretmenler öğretime ilişkin deneyimlerini paylaşırlar” maddesinde erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür($t=2.029$, $p<0,05$). Zümre çalışmalarında, öğretime ilişkin deneyimlerini paylaşırlar maddesinde erkek öğretmenlerin ortalamasının ($\bar{x}=3.32$) kadın öğretmenlerden($\bar{x}=2.88$) anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

3. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişimine katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin kıdeme göre durumu: Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin kıdeme göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Değişimin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise Scheffe testi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 4 de görülmektedir.

Tablo 4. ZÖK Toplantılarının Öğretmenlerin Mesleki Gelişimine Katkısının Kıdeme Göre Değişimine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Maddeler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalama s1	F	p	Fark Scheffe
Zümre çalışmalarında, programdaki konulara uygun araç ve gereçler belirlenir.	Gruplararası	9,101	2	4,550	3.093	.049	-
	Gruplariçi	161,802	110	1,471			
	Toplam	170,903	112				
Zümre çalışmalarında, öğretmenlik mesleğiyle ilgili mesleki eserler(kitap, dergi, makale vs) incelenir	Gruplararası	15,228	2	7,614	6.299	.003	1-5/6-10
	Gruplariçi	132,967	110	1,209			
	Toplam	148,195	112				
Zümre çalışmalarında, eğitime ilişkin güncellenen ya da değişen mevzuat ve kanunlar incelenir.	Gruplararası	11,082	2	5,541	4.676	.011	1-5/6-10
	Gruplariçi	130,352	110	1,185			
	Toplam	141,434	112				
Zümre çalışmalarında, öğrenci başarısını sağlamaya dönük okul ve çevrenin özellikleri incelenir.	Gruplararası	8,540	2	4,270	3.520	.033	1-5/6-10
	Gruplariçi	133,425	110	1,213			
	Toplam	141,965	112				
Zümre çalışmalarında, zümre öğretmenlerinin gelişimi desteklemek için yapılacak etkinlikler planlanır.	Gruplararası	10,961	2	5,480	4.068	.020	1-5/6-10
	Gruplariçi	148,172	110	1,347			
	Toplam	159,133	112				

Tabloda belirtilen beş maddede gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir($p<0,05$). Ancak farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre “zümre çalışmalarında, programdaki konulara

uygun araç ve gereçler belirlenir” maddesinde farklılık olan grup belirlenmemiştir. “Zümre çalışmalarında, öğretmenlik mesleğiyle ilgili mesleki eserler(kitap, dergi, makale vs) incelenir”, “zümre çalışmalarında, eğitime ilişkin güncellenen ya da değişen mevzuat ve kanunlar incelenir”, zümre çalışmalarında, öğrenci başarısını sağlamaya dönük okul ve çevrenin özellikleri incelenir”, “zümre çalışmalarında, zümre öğretmenlerinin gelişimi desteklemek için yapılacak etkinlikler planlanır” maddelerinde ise kıdemi 1-5 yıl arasında olanlarla kıdemi 6-10 yıl arasında olanlar arasında kıdemi 1-5 yıl olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

4. Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının mesleki gelişimine katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretim kademesine göre değişimi: Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretim kademesine göre değişimini belirlemek için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkı düzeyinin öğretmen görüşlerine göre incelendiği bu çalışmada ZÖK toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimine katkısının düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca mesleki eserleri inceleme, ortak proje ve ders planı hazırlama gibi etkinliklerin çok düşük düzeyde yapıldığı belirlenmiştir. ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkısı cinsiyete göre incelendiğinde sadece ZÖK toplantılarında öğretimsel deneyimlerin paylaşılması maddesinde erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşleri kıdeme göre incelendiğinde beş maddede yeni öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili mesleki eserleri (kitap, dergi, makale vs) inceleme”, eğitime ilişkin güncellenen ya da değişen mevzuat ve kanunlar inceleme “öğrenci başarısını sağlamaya dönük okul ve çevrenin özellikleri inceleme”, “zümre öğretmenlerinin gelişimi desteklemek için yapılacak etkinlikler planlama” maddelerinde kıdemi 1-5 yıl olanlarla kıdemi 6-10 yıl olanlar arasında kıdemi 1-5 yıl olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Yani kıdemi en düşük olanların ZÖK toplantılarında belirtilen etkinlikleri yapma konusuna eğilimlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. ZÖK toplantılarının mesleki gelişime katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretim kademesine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

ZÖK toplantılarıyla ilgili çalışmalar incelendiğinde kısmen benzer sonuçların ortaya çıktığı söylenebilir. Küçük ve arkadaşları(2004)’nın çalışmasında ZÖK toplantılarında alınan kararların birçoğunun kağıt üzerinde kaldığını ve uygulanmadığı belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenler ZÖK toplantılarının katılımcı ve uygulamaya dönük olarak yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Demirtaş ve Cömert (2006)’in yaptıkları çalışmada öğretmenler ZÖK toplantılarının amaçlarına uygun ve etkili olarak yürütüldüğünü belirtmişlerdir. Bunun yanında ZÖK toplantılarında en az yapılan etkinliğin mesleki eserlerin incelenmesi olduğu belirlenmiştir. ZÖK toplantılarının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte, mesleki kıdemi yüksek olan öğretmenler mesleki kıdemi düşük olan öğretmenlere göre zümre öğretmenler kurulu toplantılarını daha etkili olarak değerlendirmektedirler. Bunun yanında ZÖK toplantılarının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri çalışılan öğretim kademesi, mezun olunan yükseköğretim programı, çalışılan okuldaki hizmet süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Güler ve

arkadaşlarının (2015) yaptıkları çalışma sonucunda öğretmenlerin ZÖK toplantılarının orta seviyede etkili olduğunu düşündükleri görülmüştür. Araştırmanın açık uçlu sorulardan alınan yanıtlar, öğretmenlerin önemli bir kısmının ZÖK toplantılarının formalite olarak yapıldığını ve bu toplantıların gerekliliğine ilişkin eksik inanca sahip olduklarını göstermiştir. Şahin ve arkadaşları (2011)'nin araştırmasında Türkçe zümre başkanlarının ZÖK toplantılarının etkililiğine ilişkin görüşlerinin genel olarak "bazen" düzeyinde olduğu, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. ZÖK toplantılarına ilişkin tüm maddelerde kıdemi düşük olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ZÖK toplantılarında öğretmenlerin en az yaptıkları şeyin, program doğrultusunda eğitim-öğretim etkinliklerinin aksamadan sürdürülmesine çalışmak olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Türkçe öğretmenlerinin ZÖK toplantıları hakkındaki kişisel düşünceleri sorulduğunda, bu toplantıların öğretmenlere verilen bir görevi tamamlamaktan başka bir şey olmadığını ve öğretmenlere sıkıntı verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gökyer (2011)'in öğretmenlerin ZÖK toplantılarının önemi, yararları ve alınan kararların eğitim ve öğretim sürecinde gerçekleşme düzeyine yönelik düşünceleri belirlenmeye çalıştıkları çalışmada öğretmenler ZÖK toplantılarında gruplanan konularla ilgili hususların hepsini "yüksek" düzeyde görüştiklerini belirtmelerine rağmen, zümre toplantılarında en sık "öğrenci başarısına yönelik konuları" en düşük ise "ölçme ve değerlendirme" konularını ele aldıkları tespit edilmiştir. Çoğu hususu düşük düzeyde ele aldıkları belirlenmiştir. Albez ve arkadaşları(2014)'nin yaptığı çalışmada öğretmenler, zümre çalışmalarının, "genellikle" etkili olduğunu okul yöneticilerinin zümre çalışmalarıyla ilgili etkililik düzeyini "bazen" şeklinde değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca ZÖK çalışmalarının etkililiğine ilişkin kadın öğretmenler ve kıdemi düşük öğretmenler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca Demirtaş ve arkadaşları(2008)'nin öğretiler kurulu toplantılarının etkililiğini değerlendirdikleri çalışmada öğretmen görüşleri cinsiyet, branş, kıdem, görev yapılan okulun türü ve çalışılan okuldaki toplam hizmet süresi değişkenleri açısından farklılaşmazken, okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından farklılaşmaktadır. Öğretmenler, okuldaki öğretmen sayısı arttıkça kurul toplantılarının etkililiğinin azaldığını belirtmişlerdir.

Yukarıda sonuçları irdelenen çalışmalar ZÖK toplantılarının etkililiğini değerlendirmek veya ZÖK toplantılarını genel olarak değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmalardır. Bu çalışma ZÖK toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimine katkısı bağlamında değerlendirmek için yapılmış olduğundan amaç olarak kısmen farklılıklar içerse bile benzer sonuçların ortaya çıktığı söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen ZÖK toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimine düşük düzeyde katkı sağlamasını temel sebebi olarak ZÖK çalışmalarının temelleri veya işleyişine ilişkin sıkıntılar olarak düşünülebilir. Nitekim bu durum Küçük ve arkadaşları(2004)'nin çalışmasında ZÖK toplantılarında alınan kararların birçoğunun kağıt üzerinde kalması ve uygulanmaması, Güler ve arkadaşlarının (2015) yaptıkları çalışma sonucunda öğretmenlerin ZÖK toplantılarının orta seviyede etkili olduğunu belirtmeleri, Şahin ve arkadaşları (2011)'nin araştırmasında Türkçe zümre başkanlarının ZÖK toplantılarının etkililiğine ilişkin görüşlerinin genel olarak "bazen" düzeyinde olduğunu belirtmeleri, Gökyer(2011)'in çalışmasında ise ZÖK toplantılarında çoğu konunun düşük düzeyde ele alınması, Albez ve arkadaşları(2014)'nin yaptığı çalışmada öğretmenlerin zümre çalışmalarının, "genellikle" etkili olduğunu belirtmesi şeklindeki araştırma sonuçlarıyla

desteklenmektedir. Dolayısıyla ZÖK toplantılarının etkili olmadığı, amacına uygun olmadığı, öğretmenlerin isteyerek katılmadıkları, öğretmenler arası işbirliğinin olmadığı toplantılar olduğu görülmektedir. Oysa öğretmenlerin işbirliği içerisinde çalışarak dezavantajlı durumda olsalar bile öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyebildikleri ifade edilmektedir (Erdoğan, 2018). Ayrıca ZÖK toplantılarında mesleki eserlerin incelenmesinin hem bu çalışmada hem de Demirtaş ve Cömert(2006)'in çalışmasında en az yapılan etkinlik olarak ifade edilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimi bağlamında önemli olan bu etkinliğin ZÖK toplantılarında göz ardı edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu durum öğretmenlerin mesleki gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sonuçları cinsiyet, kıdem ve öğretim kademesi bağlamında değerlendirildiğinde genel olarak alanyazınla benzer sonuçlar ortaya çıksa da bazı farklılıklarda görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre sonuçlar değerlendirildiğinde Albez ve arkadaşları(2014)'nın çalışmalarında kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık varken bu çalışmada erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık vardır. Ortaya çıkan bu durum örneklemelerin farklı olması ya da araştırmaların amacının kısmen de olsa birbirinden farklı olmasıyla ilişkili olabilir. Bu araştırma sonucundan farklı bir diğer çalışma olan Demirtaş ve arkadaşları (2008)'nin çalışmasında ise cinsiyete göre farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla cinsiyet değişkeni örnekleme göre farklılık göstermektedir. Ayrıca erkek öğretmenlerin mesleki deneyimleri daha fazla paylaşımları örgütsel ya da sosyal dinamiklerle de ilgili olabilir. Bu bağlamda örgüt veya toplum içerisindeki cinsiyet rollerinin etkisi olabilir. Kıdem değişkenine göre değerlendirildiğinde, Bu çalışmada olduğu gibi Şahin ve arkadaşları (2011)'nin çalışmasında ve Albez ve arkadaşları(2014)'nin çalışmasında ZÖK toplantılarına ilişkin maddelerde mesleki kıdemi düşük olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu sonuç yeni öğretmenlerin ZÖK toplantılarında daha etkili ve istekli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çalışmaların çoğunda kıdeme göre farklılık söz konusuysen Ancak Demirtaş ve arkadaşları (2008)'nin çalışmasında kıdeme göre farklılık bulunmamıştır. Çalışılan öğretim kademesine göre elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde Demirtaş ve Cömert (2006)'in çalışmasında da bu çalışmada olduğu gibi gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde değişkenler bağlamında özellikle kıdem önemli olduğu görülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ve daha önceki araştırmalardan elde edilen sonuçlar göstermektedir ki ZÖK toplantıları amacına uygun bir şekilde yapılmamakta sadece bir mecburiyet olarak görülmektedir. Bunun sonucu olarak ZÖK toplantılarının etkisinin düşük olduğu söylenebilir. Dolayısıyla etkisi düşük olan ZÖK toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimine istenilen düzeyde katkı sağlamadığı söylenebilir. Bunun yanında öğretmenlerin mesleki gelişimi için önemli olan mesleki eserlerin incelenmesine gereken önemin verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla ZÖK toplantılarını etkili hale getirecek işbirliğine dayalı okul temelli mesleki gelişimi teşvik edecek reformlara ihtiyaç duyulmaktadır.

ÖNERİLER

Temelinde öğrencilerin başarısını artırmak için öğretmenler arası işbirliğine dayanan ZÖK toplantıları öğretmelerin mesleki gelişimi bağlamında oldukça önemlidir. Çünkü etkili mesleki gelişimin özellikleri olan işbirliği, okul temelli olma, öğrenci başarısına odaklanma ve deneyimleri paylaşma özellikleri taşımaktadır. Dolayısıyla

ZÖK toplantılarının amacına uygun ve etkin bir şekilde yapılması öğretimde kalitenin artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu araştırmadan ve diğer araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle şu öneriler yapılabilir:

- ZÖK toplantıları öğretmenlerin işbirliğine imkan tanıyacak şekilde yapılmalı ve öğretmenler aktif katılım konusunda teşvik edilmelidir. Bu bağlamda ZÖK toplantıları için öğretmenlere ek ders ücreti ödenebilir.
- ZÖK toplantıları okul yöneticileri tarafından denetlenmeli ve teşvik edilmelidir. ZÖK toplantı raporları titizlikle incelenmeli ve eksiklikler giderilmelidir.
- ZÖK toplantılarının yapılabilmesi için okulda uygun fiziki şartlar oluşturulmalıdır. Bu bağlamda ZÖK toplantı odaları hazırlanabilir.
- ZÖK toplantılarına katılımı sağlamak için aynı zümredeki öğretmenlerin ders programları birbiriyle çakışmayacak şekilde düzenlenmelidir.
- ZÖK toplantılarında incelenmek üzere güncel mesleki eserler tedarik edilmelidir.
- ZÖK toplantılarında kıdemlerine göre farklı gruplar oluşturulabilir. Bunun yanında erkek ve kadın öğretmenler arasında mesleki deneyim paylaşımını sağlayacak örgüt iklimi oluşturulmalıdır.
- ZÖK toplantılarında okul büyüklüğü önemli olabileceğinden(Demirtaş vd., 2008) oluşturulacak grupların sayısı önemlidir
- ZÖK toplantılarının yapısı ve içeriği, etkili mesleki gelişim özellikleri, ders araştırması ve mesleki öğrenme topluluğu gibi mesleki gelişim yaklaşımları dikkate alınarak revize edilmelidir.
- ZÖK toplantılarının daha etkili olabilmesi için okul temelli mesleki gelişim yaklaşımları benimsenmelidir.
- ZÖK toplantılarının etkililiğine katkıda bulunacak öğretmen özellikleri(cinsiyet, kıdem, tükenmişlik, öğretmen yeterliği, tutum vb) ve örgüt düzeyli özelliklere(okul büyüklüğü, kollektif öğretmen yeterliği) ilişkin boylamsal araştırmaların yapılması gerekmektedir

Bu araştırma örneklem büyüklüğü, kullanılan ölçme aracı bağlamında sınırlılıklar içermektedir. Bu nedenle benzer araştırmaların daha büyük örneklerle ve geliştirilecek standart ölçme araçlarıyla yapılması daha genellenebilir sonuçlar ortaya koyulabilmesini sağlayacaktır. Bunun yanında mevcut durumu derinlemesine ortaya koyacak nitel veya karma araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü bu araştırmaların sonuçları hem durumu derinlemesine kavramak hem de standart ölçme araçları geliştirmek için önemli sonuçlar verebilir.

KAYNAKÇA

- Albez, C., Sezer, Ş., Akan, D. & Ada, Ş. (2014). İlköğretim okullarında zümre öğretmenleri kurulu çalışmalarının etkililiği üzerine bir inceleme. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 7, 4-19.
- Altun, T., & Cengiz, E. (2012). Upper Primary School Teachers' Views about Professional Development Opportunities. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(3), 672-690.
- Bayrakci, M. (2009). In-service teacher training in Japan and Turkey: A comparative analysis of institutions and practices. *Australian Journal of Teacher Education*, 34(1), 10-22.
- Bümen, N. T., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G., & Acar, V. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: sorunlar ve öneriler. *Milli Eğitim*, Bahar 194, 31-50.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi..
- Çelen, Ü., Kösterelioğlu, İ., & Kösterelioğlu, M. A. (2016). Öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılmaya yönelik tutum ve beklentilerine ilişkin durum değerlendirmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3696-3710.
- Daloglu, A. (2004). A professional development program for primary school English language teachers in Turkey: Designing a materials bank. *International Journal of Educational Development*, 24(6), 677-690.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement. *Education policy analysis archives*, 8(1), 1-44.
- Darling-Hammond, L., & Richardson, N. (2009). Research review/teacher learning: What matters. *Educational leadership*, 66(5), 46-53.
- Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2006). Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (25), 96-108.
- Demirtaş, H., Üstüner, M., Özer, N. & Cömert, M. (2008). Öğretmenler kurulu toplantılarının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 55-74.
- DuFour, R. (2003). Building a Professional learning community. *The School Administrator*, 13-18.
- DuFour, R. (2004). What is a " professional learning community"? *Educational leadership*, 61(8), 6-11.
- DuFour, R., DuFour, R, Eaker, R., & Many, T. (2006). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work*. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Elçiçek, Z., & Yaşar, M. (2016). Türkiye’de ve dünyada öğretmenlerin mesleki gelişimi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 12-19.

- Erdoğan, U. (2018). *Kolektif öğretmen yeterliği, örgütsel vatandaşlık davranışı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkilerin çok düzeyli analizi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Garet, M. S., Porter, A. C., Desimone, L., Birman, B. F., & Yoon, K. S. (2001). What makes professional development effective? Results from a national sample of teachers. *American educational research journal*, 38(4), 915-945.
- Gökyer, N. (2011). İlköğretim okulu zümre öğretmenler kurulu toplantılarının gerçekleşme düzeyi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 127-148.
- Gönen, S., & Kocakaya, S. (2006). Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitimler üzerine görüşlerinin. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 37-44.
- Guskey, T. R. (2003). What makes professional development effective?. *Phi delta kappan*, 84(10), 748-750.
- Güler, M., Altun, T., & Türkdoğan, A. (2015). Matematik Öğretmenlerinin Zümre Öğretmenler Kurulunun Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(2), 395-406.
- Hill, H. C. (2009). Fixing teacher professional development. *Phi Delta Kappan*, 90(7), 470-476.
- Huffman, J., & Jacobson, A. (2003). Perceptions of professional learning communities. *Int. Leadership in Education*, 6(3), 239-250.
- Hurd, J., & Licciardo-Musso, L. (2005). Lesson study: Teacher-led professional development in literacy instruction. *Language Arts*, 82(5), 388-395.
- İlğan, A., Erdem, M., Çakmak, A., Erdoğan, E., & Sevinç, Ö.S. (2011). İlköğretim okullarının mesleki öğrenme topluluğu olma durumlarının değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1) 151-166.
- İlğan, A. (2013). Öğretmenler için etkili mesleki gelişim faaliyetleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel sayı, 41-56.
- İzci, E., & Eroğlu, M. (2016). Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1666-1688.
- Karasar, N., & Yöntemi, B. A. (2012). *Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Knight, P. (2002). A systemic approach to professional development: learning as practice. *Teaching and teacher education*, 18(3), 229-241.
- Küçük, M., Ayvacı, H.Ş. & Altıntaş, A. (2004). Zümre öğretmenler kurulu toplantı kararlarının eğitim ve öğretim uygulamaları üzerindeki yansımaları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Kwakman, K. (2003). Factors affecting teachers' participation in professional learning activities. *Teaching and teacher education*, 19(2), 149-170.
- Lenski, S. J., & Caskey, M. M. (2009). Using the Lesson Study Approach to Plan for Student Learning. *Middle School Journal*, 40(3), 50-57.

- Lewis, C. (2006). *Lesson study in North America: Progress and challenges*. Lesson study: International Perspective on Policy and Practice. Educational Science Publishing House, Beijing.
- Lewis, C., & Tshuchida, I. (1998). A lesson is like a swiftly flowing river: How research lessons improve Japanese education. *American Educator*, 14-17, 50-52.
- Lewis, C., Perry, R., & Murata, A. (2006). How should research contribute to instructional improvement? The case of lesson study. *Educational researcher*, 35(3), 3-14.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkogrkyon_1%5Cilkogrkyon_2.html adresinden 1 Kasım 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Murphy, G. A., & Calway, B. A. (2008). Professional development for professionals: beyond sufficiency learning. *Australian Journal of Adult Learning*, 48(3), 424-444.
- Organisation for Economic Co-operation and Development(OECD), (2005). *Teachers matter: Attracting, developing and retaining effective teachers*. Araştırma Raporu, Organisation for Economic Co-operation and Development. 05.07.2017 tarihinde <http://www.oecd.org/education/school/34990905.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Organisation for Economic Co-operation and Development(OECD), (2009). *Creating effective teaching and learning environments: First results from TALIS*. Organisation for Economic Co-operation and Development. 05.07.2017 tarihinde <http://www.oecd.org/education/school/43023606.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Özdemir, E. (2014). Tarama yöntemi. *İçinde Editör: Metin, M. Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özmantar, M. F., & Önala, S. (2017). Matematik öğretmenlerinin mesleki gelişim programlarına ilişkin ihtiyaç, değerlendirme ve beklentileri. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(1), 120-139.
- Posnanski, T. J. (2002). Professional development programs for elementary science teachers: An analysis of teacher self-efficacy beliefs and a professional development model. *Journal of Science Teacher Education*, 13(3), 189-220.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Sıcak, A., & Parmaksız, R. Ş. (2016). İlköğretim kurumlarındaki mesleki çalışmaların etkililiğinin değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 17-33.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of educational change*, 7(4), 221-258.
- Şahin, E., Maden, S., & Gedik, M. (2011). Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının etkililiğinin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Erzurum ili örneği). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 155-172.
- Terzi, Ç. (2014). European Union Education Policies and Continuing Professional Development of Teachers in Turkey. *International Online Journal of Education and Teaching/ISSN: 2148-225X*, 1(4), 297-307.

Timperley, H., Wilson, A., Barrar, H., & Fung, I. (2007). *Teacher professional learning and development: Best evidence synthesis iteration*. Ministry of Education. 10.07.2017 tarihinde <http://www.oecd.org/education/school/48727127.pdf> adresinden indirilmiştir.

Uştu, H., Mentiş-Taş, A., & Sever, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik algılarına ilişkin nitel bir araştırma. *Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 82-106.

Wood, D. R. (2007). Professional learning communities: Teachers, knowledge, and knowing. *Theory into Practice*, 46(4), 281-290.

Yaylacı, A. F. (2013). Öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine ilişkin yaklaşım sorunu. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel sayı*, 25-40.